

Compilatie Rekenkameronderzoek

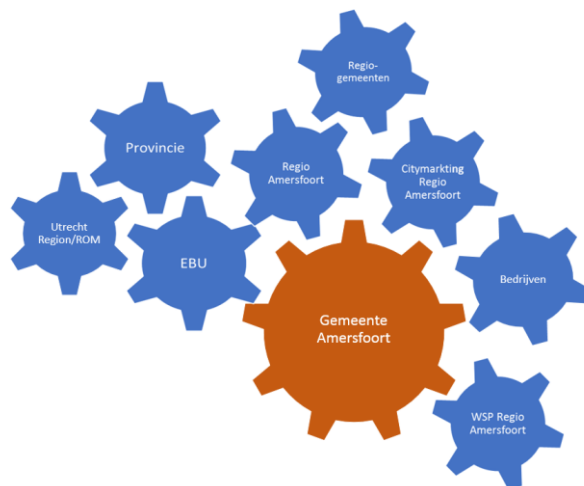
VESTIGINGSBELEID BEDRIJVEN AMERSFOORT

Het onderwerp Vestigingsbeleid = gemeentelijk beleid om bedrijven (commerciële en niet-commerciële organisaties) binnen te halen of te behouden.

De onderzoeksuitkomsten

Beleidsopzet Er is een actueel beleidskader Economie: de Economische Agenda. De Economische Agenda geeft sinds 2009, naar aanleiding van het rapport *Een vitale stad in een complete regio, economische visie Amersfoort 2030* van de Commissie van Ek, richting aan het vestigingsbeleid en de uitvoering ervan. De Economische Agenda kent drie sporen die op hoofdlijnen gelijk bleven gedurende de periode 2009-2018: het aantrekken en behouden van bedrijven, vitale werklocaties en regionale stimulering. Jaarlijks legt de gemeenteraad andere accenten, al naar gelang de actuele omstandigheden. De gemeenteraad heeft in de loop der jaren voldoende ruimte gekregen om input te leveren en is ook betrokken bij de evaluatie van het beleid. Kaderstelling vindt meer plaats op thema's dan op doelen. De gemeenteraad is niet goed op de hoogte van de doelstellingen en heeft geen scherp zicht op het regionale beleid. De gemeenteraad stuurt niet op basis van de uitkomsten van monitoring. Het vestigingsbeleid is niet scherp gedefinieerd. Het vestigingsbeleid en de uitvoering ervan richten zich op een kwantitatief evenwicht tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Er is daarbij geen duidelijke koppeling tussen het vestigingsbeleid en het opleidingsniveau van de beroepsbevolking of de positie van inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt.

Beleidsuitvoering Samen met diverse partners werkt de gemeente Amersfoort op diverse schaalniveaus aan de Economische Agenda:

Wethouders en ambtenaren van de gemeente Amersfoort, van de regio en de partners zijn positief over de uitvoering en verbetering van het vestigingsbeleid. Ze zien nut en noodzaak van de gemeentelijke en (boven)regionale inspanningen. De verschillende partijen zijn op de hoogte van elkaars activiteiten en werken samen. Over en weer is er waardering voor elkaars inspanningen. Voor externen zoals de bedrijvenkringen en ook voor de gemeenteraad zijn de aanpak en voortgang door de samenwerkingsconstructies minder makkelijk te doorgronden. Omdat de doelstellingen van de regio Amersfoort niet scherp zijn, is ook de relatie met de uitvoering

ACHTERGROND INFORMATIE

DOEL

Inzicht effectiviteit vestigingsbeleid en relatie met beroepsbevolking, specifiek aandacht voor dat deel met afstand tot arbeidsmarkt

SCOPE ✓

Onderdeel Programma Economie m.b.t. aantrekken of behouden bedrijven ≈ Economische Agenda

BUITEN SCOPE X

- Leegstand
- Kleinschalige detailhandel
- ZZP'ers (wel arbeidsmarkt, minder vestigingsbeleid)
- Overige onderdelen Programma Economie
- Inspanningen op andere thema's die van invloed zijn op vestigingsbeleid (bv aanpak Knooppunt Hoevelaken)

UITVOERING

COMPILATIE REKENKAMERONDERZOEK

De onderzoeksuitkomsten (VERVOLG)

niet scherp. In de profilering van Amersfoort ligt de nadruk op talent. De vraag is of dit voldoende aansluit bij de gewenste profilering vanuit de gemeenteraad.

Omdat de budgetten voor vestigingsbeleid binnen de Economische Agenda niet zijn afgebakend, is de relatie tussen budget en middelen niet helder. De budgetten op hoofdlijnen worden niet overschreden. De doelmatigheid van het beleid kan niet scherp worden vastgesteld, maar er zijn ook geen aanwijzingen dat er sprake is van ondoelmatigheid. Het regionale budget is beperkt.

Beleids effecten De centrale doelstelling van de Economische Agenda is het realiseren van zoveel mogelijk arbeidsplaatsen op de beschikbare bedrijvenlocaties (omdat de ruimte schaars is) zodat een goede woon-werkbalans (namelijk minimaal 0,8 banen voor mensen in leeftijd van 15-65 jaar) behouden blijft. In de periode 2008-2018 is dit steeds gerealiseerd, waarbij de ontwikkeling minder gunstig was dan in referentiegemeenten. In Amersfoort is het aantal werklozen en het aantal mensen met afstand tot de arbeidsmarkt relatief laag. Er is geen zicht op de woon-werkbalans voor mensen met een laag opleidingsniveau of mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt is er geen expliciete doelstelling voor het aantal beschikbare banen. Het is daardoor niet mogelijk om de effectiviteit van het beleid op dit onderdeel vast te stellen.

Conjuncturele ontwikkelingen hebben een sterke invloed op de dynamiek van vestiging en vertrek. Dit maakt het lastig om de doeltreffendheid van het beleid eenduidig vast te stellen. Een mogelijke indicatie voor doeltreffendheid is dat sinds 2016 verschillende grote bedrijven naar Amersfoort zijn gekomen in een periode na de intensivering van de acquisitieactiviteiten en de regionale afstemming daarvan. Tegelijkertijd is zichtbaar dat de pendeldruk van en naar Amersfoort toeneemt, dus niet alle nieuwe banen worden bezet door inwoners van Amersfoort.

Volgens verschillende betrokkenen op wat hoger strategisch beleidsniveau is intensievere regionale samenwerking noodzakelijk, bijvoorbeeld in de vorm van een ROM, een Regionale Ontwikkelingsmaatschappij. Een ROM zou met een duidelijke gezamenlijke regionale focus en het clusteren van middelen om landelijke subsidies aan te trekken een versnelling kunnen geven aan de economische ontwikkeling van en de klimaat- en energietransities in Amersfoort en de regio.

Waardering voor het vestigingsbeleid

De inspanningen van de gemeente Amersfoort om bestaande bedrijven te behouden, zijn volgens bedrijvenkringen kleiner dan de inspanningen om bedrijven aan te trekken. De mogelijkheden die het Werkgeversservicepunt Regio Amersfoort kan bieden bij het in dienst nemen en begeleiden van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, zijn bij bedrijven en bedrijvenkringen niet algemeen bekend. Een zorg van diverse ambtenaren, wethouders en andere (regionaal) betrokkenen bij het Amersfoortse vestigingsbeleid is dat er in de toekomst onvoldoende bedrijfsruimte beschikbaar zal zijn om de groei van het aantal arbeidsplaatsen gelijke tred te laten houden met de groei van het aantal inwoners. Daarbij is de zorg

ACHTERGROND INFORMATIE

NORMENKADER

- **Vaststelling**
- **Uitvoering**
- **Monitoring en evaluatie**
- **Bijsturing**

AANPAK

- **Deskresearch (beleids)stukken**
- **Verzamelen + analyse informatie bedrijven en arbeidsplaatsen (2008-2018) en gegevens beroepsbevolking**
- **20 interviews betrokkenen bij (regionale) vestigingsbeleid**
- **65 telefonische interviews met bedrijven (vertrokken, gebleven of gevestigd, waaronder bedrijven die mensen met afstand tot de arbeidsmarkt in dienst hebben)**
- **Bijeenkomst raadsleden**
- **Analyse en rapportage**

COMPILATIE REKENKAMERONDERZOEK

De onderzoeksuitkomsten (VERVOLG)

dat het vooral zal ontbreken aan voldoende ruimte voor het behouden of aantrekken van bedrijven die passende plekken hebben voor mensen met afstand tot de arbeidsmarkt.

De effecten van het Amersfoortse en regionale vestigingsbeleid zijn volgens nagenoeg alle betrokkenen niet alleen afhankelijk van de eigen inspanningen maar ook van ontwikkelingen en partijen buiten de (in)directe invloedssfeer van de gemeente, zoals de economie, arbeidsmarkt, kapitaalmarkt, andere regio's en bijvoorbeeld grote opgaven rondom energie- en klimaattransitie. Desalniettemin is er brede steun om het vestigingsbeleid en de samenwerking met in- en externe stakeholders voort te zetten.

De aanbevelingen

De rekenkamer beveelt de gemeenteraad aan, het college het volgende te verzoeken:

Beleid en koers

- 1) Breng samen met de gemeenteraad in kaart wat een goed passend profiel van Amersfoort op het vlak van vestigingsbeleid is. Betrek hierbij bijvoorbeeld de aansluiting met de beroepsbevolking, de positie van inwoners met afstand tot de arbeidsmarkt en de infrastructuur.
- 2) Expliciteer met de gemeenteraad het vestigingsbeleid dat de gemeente voert als het gaat om doelen, doelgroepen (typen bedrijven en opleidingsniveau beroepsbevolking) en de middelen (financieel en ruimte). Heb hierbij oog voor de verwachte toename van de beroepsbevolking en de gewenste uitbreidingsruimte voor bedrijven. Bespreek hierbij ook de definitie van een 'goede' woon-werkbalans met realistische streefwaarden.
- 3) Wees helder in de samenwerkingsconstructies, zodat de gemeenteraad en derden, waaronder bedrijvenkringen, ze beter kunnen doorgronden waardoor de aanpak en de voortgang van vestigingsbeleid in (regio) Amersfoort ook voor hen duidelijk zijn.

Regionale samenwerking

- 4) Formuleer gezamenlijk met de regionale partners de regionale doelstellingen en streefwaarden. Zorg daarbij voor indicatoren en instrumenten die de herleidbare resultaten kunnen meten zodat er zicht ontstaat op de doeltreffendheid van het regionale beleid. Formuleer doelstellingen die passend zijn bij het betreffende schaalniveau en uitvoeringsorganisatie: in/met Regio Amersfoort, binnen EBU-verband en in een toekomstige ROM.

Accountmanagement

- 5) Versterk de banden met de reeds gevestigde bedrijven. Doel hierbij is ze te behouden voor Amersfoort, oog te hebben voor zaken die bij hen spelen op het vlak van bijvoorbeeld vestigingsvraagstukken en hun betrokkenheid bij de stad te vergroten.
- 6) Vraag in het accountmanagement aandacht voor mogelijkheden voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en vergroot de bekendheid van het Werkgeversservicepunt bij bedrijven en bedrijvenkringen.
- 7) Ga met de bedrijvenkringen om de tafel om de tijdens het rekenkameronderzoek aangedragen (zorg)punten met ze te bespreken.

ACHTERGROND INFORMATIE

TEAM REKENKAMER

- **drs. H.G.M. (Henny) Overbeek-Janssen**
- **drs. M.P. (Marleen) van den Nieuwendijk RA**

TEAM REGIOPLAN

- **drs. T.B. (Thijs) Lenderink**
- **drs. E.A.M. (Ester) Hilhorst-van 't Klooster**
- **T. (Tijmen) Siermann MSc**
- **drs. R. (Robert) Nordeman**

GESPROKEN MET

- **Wethouders**
- **Ambtenaren**
- **65 bedrijven**
- **Bureau Regio Amersfoort**
- **Bestuurlijk Overleg Economische Zaken**
- **Citymarketing Regio Amersfoort**
- **Economic Board Utrecht**
- **Vereniging Amersfoortse Bedrijven**
- **Vereniging Amersfoortse Ondernemers**
- **De Maatschappij Eemland**
- **MBO Amersfoort**